

Espais comunicatius i llengua

Carme Ferré Pavia

Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura
(Universitat Autònoma de Barcelona);
Grup Comunicació i Responsabilitat Social (Grup Comress) (InCom-UAB)

A Catalunya, el bienni 2017-2018, la interpretació de la presència de la llengua catalana en els espais de comunicació passa per un escenari diferent al de l'anterior. D'inici, continua essent vàlid el diagnòstic que presentàvem en aquell moment, que, ras i curt, plantejava que el consum cultural i mediàtic en català, llevat d'algunes emissores i programes, respon al de la ciutadania que té el català com a llengua preferent, i no a tots els possibles parlants. Però entre 2017 i 2018 s'ha produït un context polític que no ha estat aliè a la llengua. En un sentit, per la persecució del model d'immersió lingüística i normalitzador del català. En un altre, per un ascens dels grans mitjans en català, amb un pic de consum a l'octubre de 2017 (I-O). Mitjans de proximitat i ciutadans interessats, potser també militants, s'hi han trobat.

FERRÉ PAVIA, Carme (2019): "Espais comunicatius i llengua", a CIVIL I SERRA, Marta; LÓPEZ, Bernat, eds.: *Informe de la comunicació a Catalunya 2017-2018* [En línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Col·lecció Lexikon Informes, 6, pàg. 25-38. ISSN 2014-2773. Disponible a incom.uab.cat/occ/informe

Els mitjans han estat crucials en la narració dels fets polítics convulsos i de la mobilització ciutadana per a tots dos blocs en conflicte

.....

1. Introducció¹

Si mirem les novetats pel que fa als mitjans en català a tot el domini lingüístic, a banda de l'aparició de la versió valenciana de les edicions digitals de *Levante* i *SuperDeporte*, ja el 2016, en el bienni 2017–2018 el fet més destacable és que el País Valencià ha recuperat la ràdio i televisió públiques en valencià. El desembre de 2017 va posar-se en antena À Punt Ràdio i l'abril de 2018 ho va fer À Punt TV, amb just un any de vida quan s'escriu aquest informe. Segons dades de Kantar Media, l'octubre de 2018 la quota de pantalla mitjana d'À Punt TV ha estat del 2,4%, encara lluny de la que tenia Canal 9 el novembre de 2013, abans de tancar, que era del 4,9%. Aquesta dada curta d'audiència posa molta pressió sobre el mitjà, amb discursos polítics molt durs al seu voltant, i li encomana la tasca de difondre's i fer-se conegut en públics més amplis.

Cal recordar que a Catalunya, llevat del Montsià per la seva proximitat al País Valencià, no es pot sintonitzar encara À Punt TV, mentre que sí que es veu la balear IB3, per l'acord entre els governs balear i català. Aquesta falta de normalitat institucional, el govern autonòmic del PSPV-PSOE i Compromís l'atribueix al govern espanyol, per bé que ha rebut crítiques que denuncien com a excuses els motius al·legats per justificar el retard a posar en marxa aquesta reciprocitat, punt que oferiria dins el seu programa de govern.²

Determinats partits polítics es proposen, a tot l'Estat, no preservar la pluralitat lingüística fora de la batalla partidista. El febrer de 2018 el govern de Mariano Rajoy es reunia amb Societat Civil Catalana per qüestionar el model d'immersió lingüística. El recurs del PP de 2009 contra la Llei d'educació de Catalunya va ser resolt finalment l'abril de 2019. El Tribunal Constitucional avala la immersió de manera global, tot i que en retalla articles que considera que arrabassen competències a l'Estat, referents a professorat i continguts curriculars.³

Aquest tipus de conflicte al voltant de la cultura i l'educació ha exacerbat la distància entre blocs polítics, en un panorama de confrontació entre un model global d'Estat imperant, i els partits que proposen una república independent d'un regne resistent a una major descentralització.

Pel que fa als mitjans, han estat crucials en la narració dels fets polítics convulsos i de la mobilització ciutadana. Per una banda, des del bloc sobiranista es percep que s'han transmès notícies enganyoses o *fake news* per consolidar la idea del delictes violent per part dels dirigents i la ciutadania catalana; de l'altra, s'acusa els mitjans de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) d'esbiaixats, tot i que, com veurem, les audiències han premiat en el bienni 2017–2018 aquestes escasses finestres de mitjans públics audiovisuals en llengua pròpia.

Aquest capítol abordarà la situació genèrica de la llengua en el bienni, amb les dades disponibles sobre l'ús de la llengua catalana en diversos camps, per després centrar-se en els mitjans de comunicació, les indústries culturals i l'àmbit digital. Per cloure'l es fa una mirada succincta a si aquest consum de mitjans ha variat durant el pic de l'anomenat Procés. Pel que fa a les fonts, a més de les habituals publicades pel Departament de Cultura de la Generalitat i els estudis d'audiència, els

1. Aquest text s'ha elaborat en el marc del Grup Internacional d'Estudis sobre Comunicació i Cultura (InCom-UAB), reconegut com a grup consolidat de recerca per la Generalitat de Catalunya per al període 2017–2020 (referència 2017 SGR 760).

2. COMUNICACIÓ 21.CAT (2019): "Acció Cultural reclama de nou la recepció de TV3 al País Valencià" [En línia]. Barcelona: Grup Comunicació 21, 18 de febrer. bit.ly/2YOK3zK. DIARI LA VEU (2018): "Compromís denuncia que el govern espanyol 'no pensa facilitar les emissions' de TV3 al País Valencià" [En línia]. València: Edicions La Veu del País Valencià, 31 de desembre. bit.ly/2xyjvIT

3. Per a més informació sobre les resolucions judicials, consulteu el comunicat del Col·legi de Llicenciats en Filosofia i Lletres i Ciències "L'ofensiva judicial contra la immersió, en cinc dates" [En línia]. bit.ly/2YHOahg. Vegeu també el capítol "La ràdio" d'aquest mateix Informe.

informes d'associacions ciutadanes resulten imprescindibles, sobretot els de Plataforma per la Llengua.

2. La llengua catalana el 2017–2018

Segons l'*Enquesta d'usos lingüístics 2019* publicada al juliol de 2019, el coneixement del català al Principat ha superat el 90% de la població. Concretament, el 94,4% dels enquestats afirmen que entenen el català; el 81,2% el saben parlar; el 85,5% el sap llegir, i el 65,3% el pot escriure. Segons l'*Informe de política lingüística 2017* de la Generalitat de Catalunya (DEPARTAMENT DE CULTURA, 2018a), un 85,7% dels enquestats entenen el català, per bé que els que diuen que s'hi poden comunicar de manera activa són el 72,5%. La resta, el 13,2%, declaren que l'entenen però no el saben parlar. Si ho contrastem amb altres estudis o enquestes que pregunten per la llengua habitual, aquests retallen el percentatge de gent que no entén la llengua pròpia: segons les dades de l'Estudio General de Medios (EGM) de 2017, només un 2% dels enquestats diu que no entén el català. L'EGM de 2018 apuja lleugerament aquesta xifra, i situa en només un 2,8% la part dels enquestats que no el comprenen. En xifres absolutes, només 131.000 persones no l'entenen, un milió l'entén però no el parla, i 5.162.000 ciutadans entenen i parlen el català.

Aquestes dades, però, contrasten amb una mirada de llarg abast en els darrers 15 anys. El 2018 es calcula que el català ha perdut 300.000 parlants en aquest període (PLATAFORMA PER LA LLENGUA, 2018c). Les dades negatives quant a coneixement del català, però, no corresponen al Principat estrictament.

Sobre l'“idioma familiar preferent” enquestat a l'EGM, el 2017 el català és triat pel 34,8% dels entrevistats, el castellà pel 41,1%, i el 20,4% manifesta utilitzar l'un i l'altre indistintament. El 2018 el català ha baixat lleugerament al 33,7%, el castellà ha augmentat al 42,7% i els que es presenten com a habitualment bilingües en l'àmbit familiar també baixen al 19,4%. En el bienni 2015–2016 vam interpretar que era aquesta llengua d'ús habitual o preferent la que s'acostava més a la mida del públic dels productes mediàtics i culturals en català. Si més de 5 milions de catalans afirmen saber català però només és la llengua habitual familiar de 2,2 milions de persones, el marge per a la normalització encara és molt gran i el retrat del mercat es desdibuixa.

Per a les associacions que defensen el català, el bienni ha estat definit com de discriminació i fins i tot de “catalanofòbia”, amb una denúncia de “vulneració sistèmica” dels drets lingüístics de la població catalanoparlant, sobretot per part de l'administració espanyola i dels cossos de seguretat de l'Estat (PLATAFORMA PER LA LLENGUA, 2018a). El 2017, abans del referèndum de l'octubre i de l'aplicació de l'article 155, quasi un centenar de normatives, algunes referents a etiquetatge, documentació oficial o llengua acceptada en convocatòries, ja imposaven la llengua castellana com a única.

De fet, el 4 de juliol de 2017 el Tribunal Constitucional va resoldre recursos de l'Estat i del Partit Popular contra la Llei d'acollida de persones immigrades, la de cinema, la de consum, la de l'occità a l'Aran, i la Llei

Sobre l'“idioma familiar preferent” enquestat a l'EGM, el 2017 el català és triat pel 34,8% dels entrevistats, el castellà pel 41,1%, i el 20,4% manifesta utilitzar l'un i l'altre indistintament

.....

Un 80% de les institucions i empreses dels àmbits de les universitats, l'Església, les ONG, la cultura, el teatre i la dansa, i el vi i el cava, tenen web amb versió en català, quan la mitjana és del 65%

.....

de comunicació audiovisual, el que podríem anomenar un *pack* de lleis amb aspectes lingüístics, desplegades en el marc de l'Estatut de 2006. No les declara inconstitucionals però retalla la capacitat normalitzadora d'algunes normes. Per exemple, en la Llei de cinema retalla del 50% al 25% la quota de reserva de presència mínima necessària del català. Pel que fa a la Llei de consum, decreta que el català no pot ser cooficial al mateix nivell que el castellà (dret a ser atès en català) en relacions entre particulars. Si tenim en compte que el 90% de productes incompleixen la Llei de consum pel que fa a l'etiquetatge, imaginem l'efecte de retallar-la i el ressò en la vitalitat de la llengua que té aquesta batalla política.

L'Informe de queixes lingüístiques 2017 (PLATAFORMA PER LA LLENGUA, 2018b) relata 416 queixes, un 16% més que el 2016, de les quals un 35% correspon a l'administració (les queixes que més pugen) i un 65% a les empreses. El 2017 alguns greuges van ser considerats molt greus, per agressions de la policia o d'empreses pel fet de parlar en català. Vueling va fer fora dues passatgeres, i un professor jubilat de la UPC va ser amenaçat i multat a l'aeroport del Prat, tots per parlar en català.

Encara cal afegir, en la síntesi de l'escenari polític que ha agafat la llengua com a camp de batalla, els efectes de l'aplicació de l'article 155 (el període 27 d'octubre de 2017 – 2 de juny de 2018). Per exemple, un pla pilot engegat a partir de l'acord del Parlament de 27 d'abril de 2017 per garantir els drets lingüístics en la justícia, on el català és habitualment i marcadament deficitari, no va tirar endavant. L'àmbit de la justícia, com a sector de l'administració pública, és molt resistent a la normalització lingüística. Amb prou feines la prova d'accés a l'advocacia es pot fer en català i el 2017 va marcar un mínim històric de sentències redactades en llengua pròpia: el 8,4%. En el 85% dels casos de les sentències, interlocutòries i altres tràmits emesos pels jutjats de Catalunya no es respecta el dret a la tria lingüística, ja que no es respon en català aquells documents que han estat enviats en aquesta llengua (PLATAFORMA PER LA LLENGUA, 2018c).

Per contra, a la universitat el percentatge de graus impartits en català ha pujat de mitjana fins al 77% el 2017 (74,5% el 2015), excepte a la Universitat Pompeu Fabra, que continua reduint-los (han passat del 49 al 43% en el mateix període) (DEPARTAMENT DE CULTURA, 2018a).

3. El català a internet

Si mirem la presència del català a internet que analitza l'associació Webmàsters Independents en Català, de Cultura i d'Àmbits Cívics (WICCAC, 2018), les universitats, juntament amb l'Església, les ONG, el sector de la cultura, del teatre i la dansa, i el món del vi i el cava, són els àmbits on el català supera de molt la mitjana (un 80% de les institucions i empreses d'aquests sectors tenen web amb versió en català, quan la mitjana és del 65%). Els sectors amb un percentatge més baix (30%) són l'automoció, la neteja i drogueria, i els electrodomèstics i fotografia. De manera destacable, es denuncia que essent una empresa catalana, Seat no té versió del seu web en català (PLATAFORMA PER LA LLENGUA, 2017). El 2019, en el moment d'escriure aquest capítol, encara no la hi té.

Un altre indicador d'alguns dèficits del català el pot marcar la llengua de tria per configurar els nostres dispositius electrònics, ja que només un 35% de la població catalana escull el català per al sistema operatiu del seu ordinador o mòbil (DEPARTAMENT DE CULTURA, 2018a).

En observar l'ús de la llengua als suports digitals, independentment que es tracti de productes culturals i mediàtics o no, al maig de 2017 l'univers .cat reunia 112.912 dominis, amb un ascens del 4,6% respecte de la dada de 2015 (DEPARTAMENT DE CULTURA, 2018a). Segons l'*Enquesta de participació cultural* del 2017 (DEPARTAMENT DE CULTURA, 2018b), feta a 4.000 persones, un 84% dels enquestats van afirmar que eren usuaris habituals d'internet. Un 90% d'aquests usuaris habituals va declarar que consumia continguts en castellà, un 60% en català i un 29% en anglès. Es tracta d'unes dades que mostren un augment lleuger del català en aquesta distribució, ja que al bienni anterior eren del 55% per al català i del 89% per al castellà. La mateixa enquesta sosté que un 73% usa el català en les comunicacions per missatgeria mòbil i xarxes socials.

Respecte dels consums d'internet que indica l'EGM (pàgines consultades el dia anterior), s'observa un cert augment del castellà davant el català durant el bienni, ja que es passa d'un 34% d'enquestats que afirmaven consumir internet en català el 2017 a un 33% el 2018, mentre que els percentatges corresponents al castellà evolucionen d'un 40,6% a un 42%, respectivament.

Segons l'*Enquesta de participació cultural* del 2017, un 90% dels usuaris habituals d'internet consumia continguts digitals en castellà, un 60% en català i un 29% en anglès

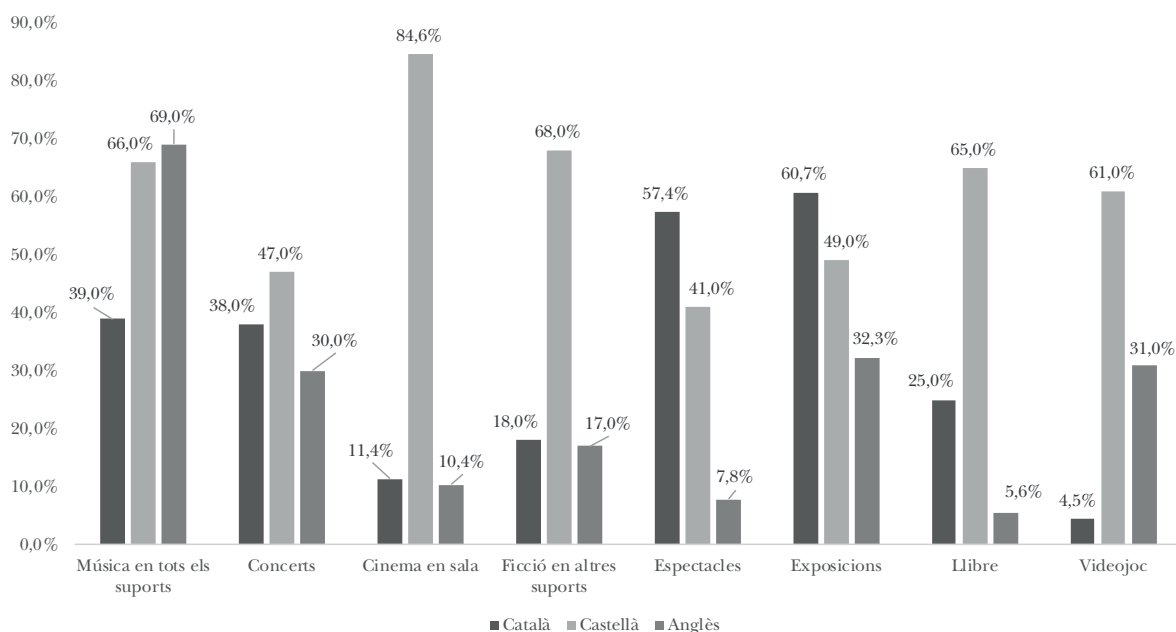
.....

4. Cultura i entreteniment en català

Pel que fa a la presència del català en l'espai comunicatiu de la cultura i els espectacles al Principat, les dades de participació cultural de 2017 són en general molt positives per a la llengua catalana, almenys si les comparem amb les mateixes dades de 2015, any en què havia baixat la tria de música en català (escoltada el dia anterior en qualsevol suport) de l'11% de 2014 a un 8% dels que trien la música com a activitat de lleure, segons l'*Òmnibus* del Centre d'Estudis d'Opinió de la Generalitat (2015). El 2017 un 39% afirmava haver escoltat música en català el dia anterior, una xifra molt superior a la dels dos biennis anteriors (DEPARTAMENT DE CULTURA, 2018b). De tota manera, en el repartiment de llengües de consum de música, el 2017 la catalana continuava sent la germana petita: un 66% triava música en anglès i un 69% en castellà. Quant als concerts, del 40% d'enquestats que afirmaven anar-hi, un 38% van triar concerts en català, un 47% en castellà i un 30% en anglès.

Si mirem el sector del cinema, les xifres també són positives si tenim en compte la pujada del català: si el 2015 només un 5% dels consumidors de cinema (que eren un 48% dels enquestats) van assistir a projeccions en català (amb poc més del 3% de pel·lícules en català en sala), el 2017 el percentatge havia pujat a l'11,4%. Tot i que encara és lluny del 84,6% corresponent al cinema en castellà, és un augment remarcable que indica que l'esforç per multiplicar les estrenes en català ha tingut una certa resposta positiva del públic. Pel que fa al consum de la ficció televisiva o de plataformes digitals (pel·lícules o sèries), el 68% dels enquestats van afirmar que la darrera sèrie o pel·lícula que havien vist era en castellà, davant l'empat entre un 17% en anglès i un 18% en català.

Gràfic 1. Consums culturals, a dia d'avui o ahir, a Catalunya (2017)

Font: elaboració pròpia a partir de dades del DEPARTAMENT DE CULTURA (2018b).

L'assistència a espectacles en el darrer any, i de ben segur de manera destacada al teatre, que formen part dels consums culturals d'un 26% dels enquestats, es reparteix amb més tirada cap al català (del total d'assistents, un 57,4% afirma que va assistir a espectacles en català, per un 41% en castellà), tot i que s'ha perdut una mica de pistonada respecte del bienni anterior, on el percentatge d'assistents que afirmava haver consumit espectacles en català va ser de més del 60%. Abordant les exposicions, la distribució per llengües és similar, ja que un 60,7% dels que van declarar haver-hi assistit van dir que havien triat oferta expositiva en català, per un 49% en castellà.

En el sector del llibre el català mostra un descens lleuger. El 2015 l'*Informe de política lingüística* atorgava al català un 26,5% davant el 65,4% del castellà en el darrer llibre llegit. Les dades de l'*Enquesta de participació cultural* corresponents al 2017 (DEPARTAMENT DE CULTURA, 2018b) són similars: del 60% dels entrevistats que van afirmar haver llegit llibres o còmics en el temps de lleure, el 65% ho van fer en castellà i el 25% en català. Aquestes xifres són totalment coincidents amb el volum de producció editorial (títols publicats) segons les *Estadístiques culturals de Catalunya 2017* (DEPARTAMENT DE CULTURA, 2017), que és del 26% en català i del 65% en castellà. Si anotem dades de títols en català publicats, el bienni ha mostrat xifres disperses, ja que mentre que el 2017 es va registrar un augment respecte de l'any anterior amb 11.487 títols, el 2018 els títols publicats en català han estat 7.500.⁴

4. EDITORS.CAT (2018): "L'edició en català, dades per a l'optimisme" [En línia]. Barcelona: Associació d'Editors en Llengua Catalana, 7 de setembre. bit.ly/2JACkzg. LLEGIM (2019): "La producció editorial cau un 12,7% a Espanya" [En línia]. Barcelona: Edició de Premsa Periòdica Ara, 12 de febrer. bit.ly/2XxTylx

feia en català. El 2015, però, aquesta xifra era del 0,2%, un percentatge insignificant. Des d'aquest punt de vista, un augment de més de 4 punts és remarcable, però la dada queda lluny de la del consum en anglès (31%) i per descomptat, del castellà (61%). Cal pensar que com en el cas del cinema, el videojoc en català té molt camí per recórrer fins a la mitjana del 30% de consum que ocupen molts sectors de la cultura en català, com ara el llibre o la música, i que es tracta d'un problema d'oferta minsa en llengua pròpia.

5. El consum de mitjans

En les dades disponibles de 2017, basades en enquestes (DEPARTAMENT DE CULTURA, 2018a; 2018b), el consum de mitjans en català havia augmentat de manera global. Per sectors, en televisió un 65% dels enquestats van afirmar que consumien continguts en català, per un 78% en castellà. En el de la ràdio, un 73,2% consumia en català (un 53,2% en castellà), un percentatge que ha augmentat més de 10 punts en dos anys.

En el dels diaris, un 69,3% triava el català (un 63,6% el castellà), percentatge que ha augmentat més de 12 punts des del 2015; en revistes, un 54,2% (80,7% per al castellà), amb un augment de cinc punts en aquest període. A l'engròs, s'aprecia un cicle d'ascens del consum de mitjans en català, destacadament de la ràdio.

Les dades de l'EGM corresponents a 2017 i 2018 no són coincidents amb les d'aquesta enquesta. Pel que fa a la televisió en català, van afirmar que en consumien un 35,4% dels enquestats el 2017 i un 34,4% el 2018, percentatges que en el cas de la televisió en castellà eren del 41,2% i el 42,8%, respectivament. Encara que metodològicament no és adequat, per entendre socialment el pes de les dades hauríem de sumar els "indistints" (un 20% de mitjana del bienni) tant al català com al castellà. Llavors, amb l'exemple de la televisió, serien de mitjana del bienni el 55,2% de consum en català i el 62,3% en castellà. Encara, però, són dades diferents de les de l'enquesta de la Generalitat.

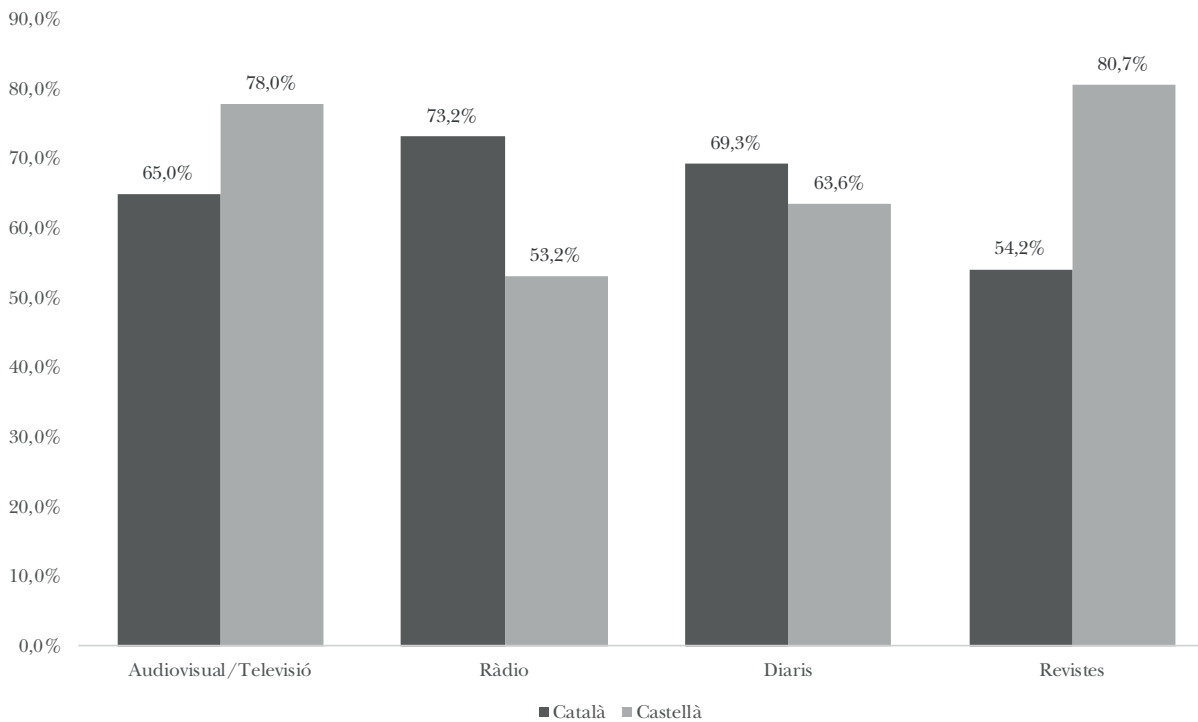
Continuem amb l'EGM i veiem com en el cas del consum total de ràdio, un 37,5% dels enquestats van afirmar que consumien ràdio en català tant el 2017 com el 2018. Encara que hi suméssim el 20% de gent que afirmava consumir-ne en les dues llengües, no s'arriba a les audiències de la ràdio en català contrastades en diverses fonts, per la qual cosa cal posar molt seriosament en quarantena les dades de distribució per llengües d'aquesta enquesta, ni que sigui per fer-la servir en una interpretació indirecta de la realitat lingüística. Pel que fa als diaris, un 40% dels enquestats van afirmar consumir premsa en català durant el bienni, un 35,5% en castellà i un 22% en totes dues llengües.

En darrer lloc, segons les dades de l'EGM quant a la lectura de revistes, un 37% dels enquestats van afirmar consumir-ne en català (un 37,9% el 2017 i un 37% el 2018), mentre que el percentatge corresponent al castellà va augmentar d'un 38% a un 40%, respectivament (un 20% van afirmar que llegien magazins de forma indistinta en les dues llengües).

Segons dades de l'EGM, un 35,4% dels enquestats consumien televisió en català el 2017 i un 34,4% el 2018, mentre que els percentatges del consum de televisió en castellà van ser del 41,2% i el 42,8%, respectivament

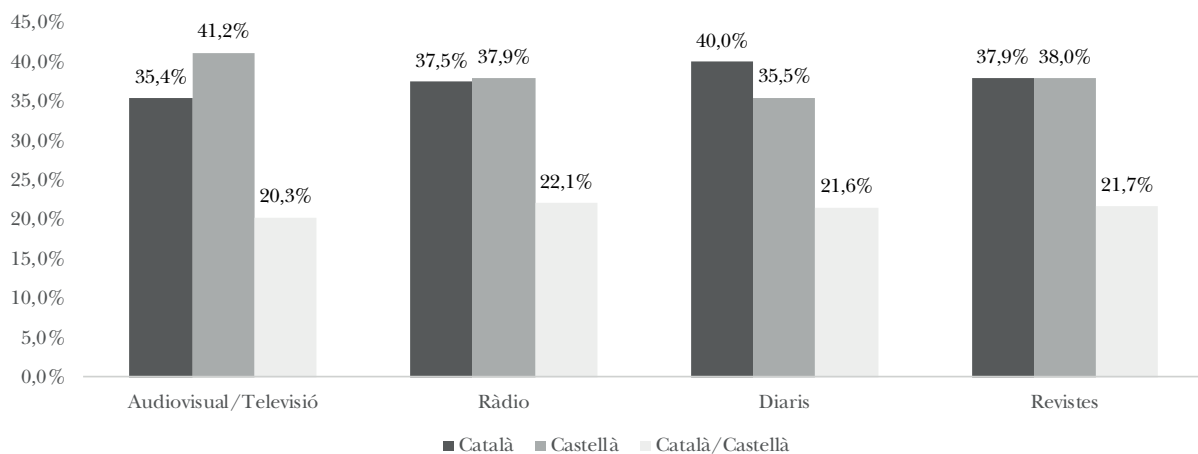
.....

Gràfic 2. Consum de mitjans, per llengua i tipus de suport, segons l'Informe de política lingüística i l'Enquesta de participació cultural de la Generalitat de Catalunya (2017)

Font: elaboració pròpia a partir de dades del DEPARTAMENT DE CULTURA (2018a i 2018b).

Gràfic 3. Consum de mitjans, per llengua i tipus de suport, segons l'EGM, a Catalunya (2017)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EGM BARÒMETRE CATALUNYA (2017).

De 2016 a 2017 tots els diaris i revistes impresos controlats per l'Oficina de Justificació de la Difusió (OJD) van perdre difusió. Pel que fa a la premsa diària en català, el 2017 *El Punt Avui* liderava la llista amb una mitjana de 21.700 exemplars difosos per número, seguit de l'*Ara* amb 15.180. Les revistes en català més difoses eren *Sàpiens* (13.000 exemplars de mitjana per número) i *Cavall Fort* (10.700) (FRANCH, GUALLAR, 2018).

Pel que fa a l'audiovisual, el 2016 s'havia tancat amb un descens de la quota de pantalla (*share*) conjunta de televisió en català, que sumant la de la CCMA i la del Grupo Godó, arribava al 18,5% (CAC, 2017a). Els primers mesos de 2017 TV3 queia al 10,3% de quota però el darrer trimestre de l'any s'iniciava un cicle d'ascens que al febrer de 2018 ja situava el *share* al 13,7%, amb el lideratge dels informatius i les estrenes de programes (CCMA, 2018).

També el 2017 les ràdios generalistes en català començaven a registrar un augment d'audiències important. RAC1 passava de 746.000 oients diaris el 2016 a 754.000 l'any següent (mitjana de setmana completa sobre el dia anterior a l'entrevista de les cinc darreres onades), mentre que Catalunya Ràdio transitava de 586.000 a 594.000 en el mateix període (CAC, 2017b). De 2017 a 2018 l'evolució és dispar per a les dues emissores. Segons dades de l'EGM (AIMC, 2017, 2018), RAC1 evolucionava dels 786.000 als 831.000 oients diaris (de dilluns a diumenge) entre 2017 i 2018, però Catalunya Ràdio passava de 632.000 a 618.000, respectivament.

A més, si sumem les audiències de la SER en català (361.000), Ràdio 4 (8.000), Ràdio Flaixbac (349.000) i RAC105 (238.000), amb dades de l'EGM de 2017, ens col·loquem en un còmput d'oients de més de 2.400.000, que tot i que poden ser consumidors idèntics de diferents cadenes, atorguen a la ràdio en català una bona salut de fa biennis.

Si mirem l'evolució dels digitals, les dades per a la lectura en català milloren. El Grup Les Notícies de Catalunya, editor d'*ElNacional.cat*, irromp amb força i a finals de 2017 exhibeix quasi quatre milions d'usuaris mensuals (FRANCH, GUALLAR, 2018, amb dades de l'OJD). El 2018 l'audiència d'*ElNacional.cat* era d'1.200.000 usuaris, dels quals gairebé un milió eren consumidors des de dispositius mòbils, segons dades facilitades per Comscore, corresponents a l'any 2018. El mateix any els usuaris de l'*Ara* en línia eren 1.145.000 i els de Vilaweb, 815.000.

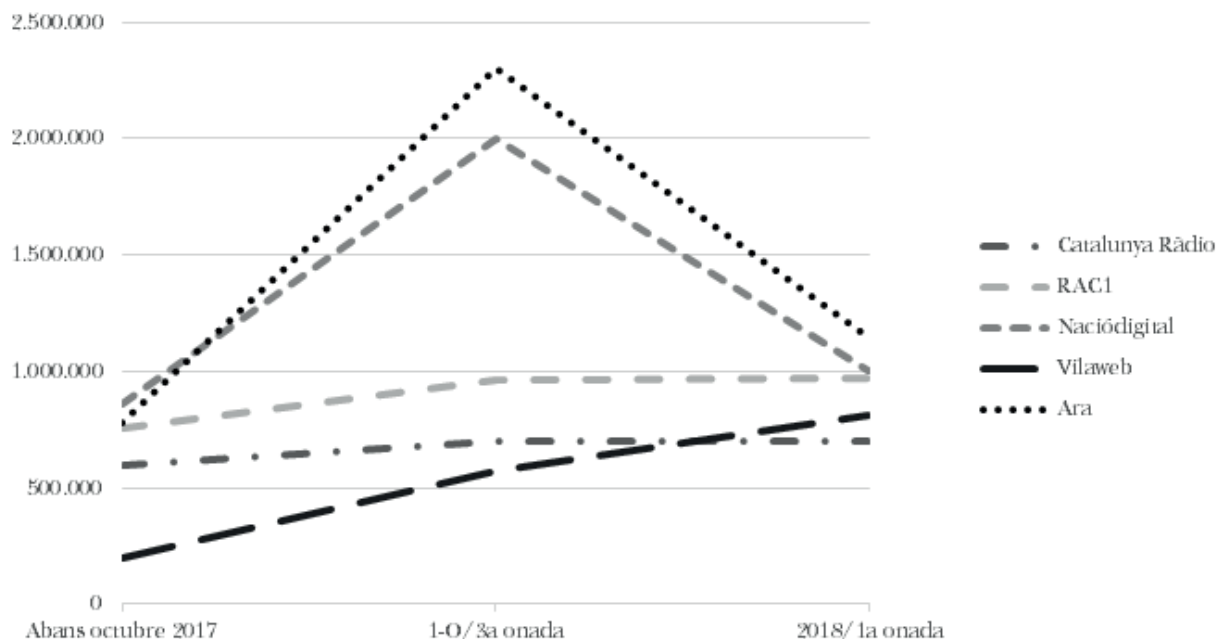
6. El Procés i el consum mediàtic en català

El convuls període polític que s'enceta el 2017 i que encara continua, popularitzat com a Procés (procés polític cap a la independència amb la confluència del govern de Junts per Catalunya i Esquerra Republicana i les associacions ciutadanes Òmnium Cultural i Assemblea Nacional Catalana), no ha estat aliè a l'augment del consum de mitjans en català, tot coincidint amb el referèndum per la independència de Catalunya de l'1 d'octubre de 2017 i la reacció estatal de repressió que se'n deriva, que també ha propiciat un creixement del consum d'alguns mitjans en altres llengües.

**El convuls
període polític
que s'enceta
el 2017 i que
encara continua,
popularitzat
com a Procés,
no ha estat aliè
a l'augment
del consum de
mitjans en català,
tot coincidint amb
el referèndum per
la independència
de Catalunya
de l'1-O i la
reacció estatal de
repressió que se'n
deriva, que també
ha propiciat un
creixement del
consum d'alguns
mitjans en altres
llengües**

.....

Gràfic 4. Evolució dels usuaris de mitjans en català abans, durant i després de l'1-O a Catalunya (2017–2018)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'EGM BARÒMETRE CATALUNYA i COMSCORE.

Diverses fonts ja ho van constatar i aquest *Informe de la comunicació a Catalunya* del bienni 2017–2018 ho aborda amb un cert deteniment. Fins i tot els sectors més antiindependentistes ho interpreten en clau de confluència entre els interessos de part de la ciutadania i la cobertura dels mitjans de proximitat, entre crítiques, això sí, per la pretesa manipulació i la falta de pluralitat de la CCMA, com ara les fetes al blog *The Economy Journal.com*, donant veu a destacats unionistes.⁵ Però no només ha estat un efecte d'ascens dels mitjans en català, pròxims, sinó que el 2017 també es va produir una fugida d'audiència de TVE i va augmentar la de La Sexta.

Per mitjans, Televisió de Catalunya (TVC) es dispara amb un ascens des del 10% de quota a l'agost de 2017 fins al 17,5% a l'octubre del mateix any. El 2017 acaba amb un 13% al desembre i durant el 2018 torna a pujar lleugerament fins al 14% del desembre. Pel que fa a la ràdio, amb dades de la tercera onada de 2017 de l'EGM, RAC1 s'ha enfilat a 961.000 oients i Catalunya Ràdio augmenta l'audiència a 698.000 en el mateix període (CAC, 2017c; CAC, 2018). Si mirem l'evolució de l'inici de 2017 a final de 2018 per tenir la perspectiva de tot el bienni, RAC1 guanya 7.000 oients i Catalunya Ràdio en perd 12.000, en un període de correcció després dels grans augments de la tercera onada de 2017 i les primeres de 2018.

Les audiències dels digitals catalans també augmenten. Segons Comscore, *Naciódigital.cat* havia començat el gener de 2017 amb 860.000 visitants únics mensuals i a l'octubre de 2017 va fer un pic de quasi dos milions. Al desembre de 2018 va tancar l'any amb un milió de visitants. L'*Ara.cat* va començar el bienni amb 788.000 visitants, per assolir-ne

5. Vegeu un especial sobre mitjans públics, a *The Economy Journal.com*: "Medios públicos, ¿independientes?". bit.ly/2XxfGwt

2.300.000 a l'octubre de 2017. El desembre de 2018 la xifra es conté a 1.145.000 consultants. Vilaweb, al seu torn, arrencava el gener de 2017 amb quasi 200.000 visitants, mentre que al pic d'octubre del 2017 va arribar als 571.000. El 2018, per a aquest digital pioner, va cloure amb 815.000 consultants al desembre.

7. Conclusions

Hem començat aquest capítol abordant l'encaix entre coneixement i ús de la llengua i consum de productes culturals i comunicatius, amb les mateixes conclusions que al bienni anterior: més de 5 milions de catalans afirmen saber català però és la llengua habitual de només 2,2–2,5 milions de persones, segons les enquestes. El marge per a la normalització, doncs, encara és molt gran.

Per a les associacions que defensen el català, el bienni 2017–2018 ha estat definit com de vulneració greu dels drets lingüístics de la població catalanoparlant, tant en actuacions concretes contra persones, com en iniciatives legislatives que han retallat algunes disposicions de lleis catalanes amb algun component lingüístic, com ara la Llei de consum, entre d'altres.

Els atacs de formacions polítiques contra acords en el camp de la cultura i l'educació, fonamentalment el Partit Popular i Ciutadans, posen la llengua en un terreny de confrontació del qual hauria de quedar exclosa. És justament quan el conflicte polític s'ha fet més palès a Catalunya (impuls del Procés, referèndum per la independència i conseqüent repressió estatal) que aquell potencial de lectors o consumidors en català ha emergit als mitjans, sobretot als digitals catalans.

L'octubre de 2017 els mitjans de la CCMA, els digitals de l'àmbit secessionista i alguns altres mitjans en castellà menys oficialistes han viscut pics de consum més que remarcables a rebuf de la incertesa dels fets polítics: entre *Vilaweb*, l'*Ara* digital i *NacióDigital* van reunir l'octubre de 2017 uns cinc milions de visitants diaris.

Però globalment l'ascens de consum de mitjans en català no s'atura després de l'1-O. En primer lloc i de manera molt destacada, la ràdio en català continua mostrant una salut de ferro: el 2018 prop del 70% dels oients consumien ràdio en català.

El darrer trimestre de 2017 TV3 enceta un cicle d'ascens d'audiència que al febrer de 2018 ja ha remuntat el *share* quasi fins al 14%, amb el lideratge dels informatius i d'alguns programes (CCMA, 2018). També les dades sobre percepció de la qualitat i el pluralisme continuen sent bones per a la cadena pública catalana.⁶

Pel que fa al consum digital en llengua catalana, l'univers *.cat* ha arribat a quasi 113.000 dominis, tot i que en el consum general d'internet dels enquestats (un 84% declaren consumir internet habitualment) el repartiment lingüístic és pràcticament una divisió: 30% en anglès, 60% en català i 90% en castellà.

L'octubre de 2017 els mitjans de la CCMA, els digitals de l'àmbit secessionista i alguns altres mitjans en castellà menys oficialistes han viscut pics de consum més que remarcables

.....

6. Vegeu els informes del CAC sobre la cobertura informativa de l'1-O (2017): bit.ly/2G0zi69, i sobre el pluralisme polític a la televisió (2018): bit.ly/2YJaR4A.

**El bienni
2017–2018 ha
estat de convulsió
política, de
gran consum
de mitjans
catalanistes i de
millora de difusió
de productes
mediàtics i
culturals en
català, tot i que
aquest augment
s'encalla en
sectors on el
català es troba
minoritzat, com
ara el cinema i el
videojoc**

.....

L'espai comunicatiu català de la cultura i dels espectacles de 2017 mostra dades que igualment resulten positives, ja que segons les enquestes s'ha passat d'un 8% de consumidors de música que afirmaven consumir-ne en llengua pròpia, a un 39%. De la mateixa manera, el consum de cinema en sala en català viu un augment destacable, tot i que encara queda molt lluny del corresponent al castellà.

Cinema i videojoc en català estan encara infrarepresentats en el consum de productes culturals a Catalunya, i mostren com el problema de l'escassetat de l'oferta en alguns àmbits és difícil de superar. Aquests sectors de les indústries culturals tenen marge per avançar fins a com a mínim la mitjana d'entre el 25 i el 35% de consum que ocupen molts sectors de la cultura en català, com ara el llibre, els espectacles o la música.

Com a nota ja quasi sistèmica, de 2016 a 2017 tots els diaris i revistes impresos van perdre audiència, en unes dècades en què no es resol el problema del model de pagament de la informació, que depassa l'àmbit de la llengua en què es difon el mitjà.

Globalment, el bienni 2017–2018 ha estat de convulsió política, de gran consum de mitjans catalanistes i de millora de difusió de productes mediàtics i culturals en català, tot i que aquest augment s'encalla en sectors on el català es troba minoritzat, com ara el cinema i el videojoc.

8. Referències

ASOCIACIÓN PARA LA INVESTIGACIÓN DE MEDIOS DE COMUNICACIÓN (AIMC) (2017): *Resumen general EGM* [En línia]. Madrid: Asociación para la Investigación de los Medios de Comunicación. bit.ly/2x5BWFH

ASOCIACIÓN PARA LA INVESTIGACIÓN DE MEDIOS DE COMUNICACIÓN (AIMC) (2018): *Resumen general EGM* [En línia]. Madrid: Asociación para la Investigación de Medios de Comunicación. bit.ly/2Edrz4y

CENTRE D'ESTUDIS D'OPINIÓ. GENERALITAT DE CATALUNYA (2015). *Òmnibus de la Generalitat de Catalunya 2015-1* [En línia]. Barcelona: Centre d'Estudis d'Opinió (Generalitat de Catalunya). bit.ly/2G2iKL7

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (CAC) (2017a): *Butlletí d'informació sobre l'audiovisual a Catalunya* [En línia]. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Tercer quadrimestre del 2016, núm. 6. bit.ly/2YFn7Dh

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (CAC) (2017b): *Butlletí d'informació sobre l'audiovisual a Catalunya = Newsletter on the Media in Catalonia* [En línia]. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Primer quadrimestre del 2017, núm. 7. bit.ly/2xCNii0

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (CAC) (2017c): *Butlletí d'informació sobre l'audiovisual a Catalunya* [En línia]. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Segon quadrimestre del 2017, núm. 8. bit.ly/32bYpwx

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (CAC) (2018): *Butlletí d'informació sobre l'audiovisual a Catalunya* [En línia]. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Primer quadrimestre del 2018, núm. 10. bit.ly/2L8Spix

CORPORACIÓ CATALANA DE MITJANS AUDIOVISUALS (CCMA) (2018): "TV3 líder per sisè mes consecutiu, amb un 13,7% de 'share'" [En línia]. Sant Joan Despí: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. bit.ly/2XPXUZG

DEPARTAMENT DE CULTURA. GENERALITAT DE CATALUNYA (2017): *Estadístiques culturals de Catalunya 2017* [En línia]. Barcelona: Departament de Cultura (Generalitat de Catalunya). bit.ly/2Jtqc2X

DEPARTAMENT DE CULTURA. GENERALITAT DE CATALUNYA (2018a): *Informe de política lingüística 2017* [En línia]. Barcelona: Departament de Cultura (Generalitat de Catalunya). bit.ly/2QMFuTp

DEPARTAMENT DE CULTURA. GENERALITAT DE CATALUNYA (2018b): *DeCultura +. Enquesta de participació cultural de Catalunya 2017* [En línia]. Barcelona: Departament de Cultura (Generalitat de Catalunya). Núm. 59. bit.ly/329DkSC

DEPARTAMENT DE CULTURA. GENERALITAT DE CATALUNYA (2019): *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2018*. Material de la roda de premsa, 8 de juliol de 2019. [En línia]. Barcelona: Departament de Cultura (Generalitat de Catalunya). bit.ly/2ztGsvX

FRANCH, Pere; GUALLAR, Javier (2018): *Diaris i revistes: panoràmica editorial i d'audiències a Catalunya (2016–2017)* [En línia]. Barcelona: Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura (Universitat de Barcelona). bit.ly/2L8UNWN

PLATAFORMA PER LA LLENGUA (2017): *InformeCAT 2017. 50 dades sobre llengua catalana* [En línia]. Barcelona: Plataforma per la Llengua. bit.ly/2xTNpDD

PLATAFORMA PER LA LLENGUA (2018a): *Informe de discriminacions lingüístiques 2017* [En línia]. Barcelona: Plataforma per la Llengua. bit.ly/2S5VjFt

PLATAFORMA PER LA LLENGUA (2018b): *Informe de queixes lingüístiques 2017* [En línia]. Barcelona: Plataforma per la Llengua. bit.ly/2XyKv8I

PLATAFORMA PER LA LLENGUA (2018c): *InformeCAT 2018. 50 dades sobre llengua catalana* [En línia]. Barcelona: Plataforma per la Llengua. bit.ly/2QC1gIG

WEBMÀSTERS INDEPENDENTS EN CATALÀ, DE CULTURA I D'ÀMBITS CÍVICS (WICCAC) (2018): *Baròmetre de l'ús del català a Internet* [En línia]. Actualització del 30 de novembre del 2018. bit.ly/30jyUaz

